

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 12. marca 1856.

Graška asekuracija proti ognju

v preteklem letu 1855.

Iz izkazka, ki ga je vodstvo graške asekuracije proti ognju ravno na svetlo dalo, se vidi, da v preteklem letu 1855 je iz novega 2002 gospodarjev k nji pristopilo in sicer 100 več kakor predlanskim: iz Štajarskega 1109, iz Krajnskega 483, iz Koroškega pa 410.

Bilo je lani 4633 pohištrev zavarovanih za 2.606.100 fl. zavarovane vrednosti, za 3.496.625 fl. pa klasne vrednosti. Celo premoženje pa, ki je bilo lansko leto pri imenovani asekuraciji zavarovano, je znašalo 71 milijonov 830.325 goldinarjev.

Povernila je lani pogorelcem v vsem skupaj 148.079 fl. in 48 kr., in sicer: Štajarcem 82.038 fl. 47 kr., Korošcem 48.011 fl. 59 kr., Krajncem pa 18.029 fl. in 2 kr.

Letošnja tarifa je postavljena na 15 krajcarjev od 100 goldinarjev. To plačilo se mora tudi letos kakor vsako leto do konca tega mesca sušca, to je, zadnji čas 10 dni po sv. Jožefu upravnikom te asekuracije odrajtati. Kdor ta čas plačilo zamudi, je sam kriv, ako pogori pa povračila ne dobí.

S pomočjo te asekuracije se je bilo lansko leto 362 pohištrev, ki so bile s slamo krite, s ceglom pokrilo, 7 so jih pa s škerlmi, eno s kositarjem, 14 pa s škodlami pokrili. Napravilo se je tudi 219 zidanih opažev, 44 varnih dimnikov, 36 strelovodov; 139 pohištrev pa se je na bolji in prostorniši kraj prestavilo.

Gospodarjem na Štajarskem, Koroškem in Krajnskem, za ktere je vzajemna graška asekuracija napravljena, podajamo vsakoletni izkazek preteklega leta z živo željo: da bi vsako leto več gospodarjev zavarovalo svoje pohištva in da bi kadaj mogli reči: „vsi naši gospodarji spijo mirno ponoči, ker vsi imajo, ako bi jih utegnila nesreča ognja zadeti, svoje poslopja zavarovane!“

Kako naj se blago za kupčijo in prodaj napravlja.

Blago naj bode dobro, da se kupec ne ogoljufa; cena naj bo poštena, to je, toliko, kolikor je blago res vredno. To so že stare pravila poštenega kupčijstva. Od teh ne bomo tedaj govorili. Mislimo, da bi povsod imele biti podlaga tudi dandanašnje kupčije. Omeniti pa hočemo še nekaterih pripomočkov, po katerih se zamore kupčija pospešiti in prodajavcu, naj je obertnik ali kmetijsk gospodar, pridobiti dobro ime.

Pervi pripomoček. Cena naj bo kolikor moč nizka pa vendar taka, da zamore izdelovavec blaga pošten dobiček nakloniti tudi tistim, ki ga kupujejo in ga spet naprej prodajajo, da tudi oni zamorejo živeti. Iz tako imenovane „perve roke“ ne morejo vsi ljudje vsega blaga kupovati; treba je tako rekoč skor povsod posrednikov. Pri kupčiji velja sedaj pravilo: „z majhnim dobičkom pa več prodati“; to se pravi z drugimi besedami „dnar večkrat obračati“. Kdor prodá kakošno blago, da ima pri 100 goldinarjih 6 gold. dobička in ga zategavoljo hitro spečá, da v tem času, ko ga kdo drug tudi za 100 gold. prodá z 10

gold. dobička, ga že on v drugo spet za 100 gold. prodá — tak si bo več zaslužil, čeravno svoje blago ceneje prodaja. Se vé da to veljá le od obertnikov in rokodelcov, ne pa od kmetijskega gospodarja, kteremu ne rasteta pšenica ali krompir tako hitro, kakor se olarju (pivarju) dela ol (pivo), kteri po hitro spečani eni kuhi kmali drugo nastavi itd.

Drugi pomoček. Treba je blago svoje svetu dobro razglasiti. Časniki, kteri nosijo oznanila deleč po svetu, so dandanašnji poglavitni pripomoček, po kterem si prodajavec privabi kupcov iz bližnjih in daljnih krajev. Tudi za tega voljo je že treba, da se tako imenovanim „drugim rokam“ dovoli kaj več dobička, da zamorejo one potem blago oznanovati po časnikih in da jih ne zadržujejo tiskarni stroški. Vémo, da tû in tam kdo poreče „dobro blago se samo hvali in ne potrebuje trobente, da ga razglasuje po svetu“. Res je to večkrat, ali vselej ne. Kdor ne vé, da se to tû in tam kupi, ga tudi ne more kupiti.

Tretji pomoček. Blagu, ki se prodaja, naj se dá vselej tudi od zunaj že lična podoba. Blago lično na videz postavljati, je važen pripomoček dobri kupčiji: ličnost vabi kupce, jim dela veselje ga kupiti, jim dela zaupanje do prodajavca. Al nihče naj ne misli, da naj bode to le sleparija, da od zunaj ali na verhu naj bo blago lepo, od znotraj in spodej pa slabo. Poštenost terja, da je blago skoz in skoz enako in dobro, ne le tam, kjer ga oči kupca vidijo. Ličnost ne smé biti zakrivalo slabega blaga, ampak le unanja oprava dobre notranje robe. Blago lično na videz postavljati, je umetnost, v kteri so Angleži in Francozi mojstri, Nemci pa še precej nemarni. Ako se angležkemu fabrikantu, naj je suknar, platnar ali kaj družega, naključí kterikrat, da mu kak kos blaga ni po volji se naredil ali da se mu je v njem tam pa tam kaj pokazilo, ne bo on pokváre nikoli skrival; pri glavini bo on to vselej zaznamoval in zatega voljo tudi ceno nižje postavil. Čeravno tako tudi pošteni nemški fabrikantje delajo, ravnaajo pa nasproti drugi ravno narobe; če je, na priliko, v blagu kje kakošna luknja, jo zadelajo kolikor morejo, in če ne meri kos navadne mere, ne povejo od tega ničesa. Tako ravnanje pa ne dela zaupanje do fabrikanta, ker se kupec ne more zanašati, da je blago čisto in mera poštena. Naj bi bili Angleži in Francozi o tem vsim fabrikantom in obertnikom v izgled, ker poštenost je prva podlaga stanovitno srečnega tergovstva. (Ind. u. Gew. Bl.)

Gospodarske skušnje.

(Šetine, njih korist, naprava, beljava itd.) Šetine so, kakor je znano, za mnogotero rabo. Naj bolje so šetine iz tako imenovanih griv, to je, tiste, ki prešiču rastejo po herbtu; kertačarji, čevljarji itd. jih naj dražje plačujejo; pa tudi druge šetine so kupčijsko blago. Navadno se zaklani prešič popari in potem ogara; tako poparjene šetine so pa malo vredne in se slabeje prodajajo od nepoparjenih, ker niso več krepko pružive. Lahko se dobé od živega prešiča drugač. Prešič se guli mesca rožnika in malega serpana (julija) in tako zgubiva tako imenovane zrele šetine. Takrat kaj dobro dé pre-

šiču, ako se mu izpulijo (izččsejo) šetine; prešič se sam ogara in šetine se pogube v gnoj, z gnojem pridejo na polje, kjer pa se dolgo ne sperstene in s polja še med živinsko klajo pridejo in ji škodujejo. Če stareji je prešič, bolje so šetine. Od svinj za pleme se dobivajo tudi naj bolje šetine kadar se gulijo. Naj bi gospodarji si vse to dobro zapomnili. Belijo se pa šetine, da se izperva prav dobro umijejo v gorki žajfnici, potem izperó v merzli vodi, potem pa dva ali tri dni namakvajo v vodi, kateri se je prililo enmalo hudičevega olja (žvepljene kisline). Četrti dan se vzamejo iz te namake, ter se z merzlo vodo dobro izmijejo in posuše.

(Mlado vino postárati.) Mlado vino naj se pozimi kolikor dolgo je mogoče postavi v kraj, kjer je blizo do 4 stopinj R. mraza ali zmerzline. V malo gorkem kraju, kjer je le 5 stopinj gorkote do 4 stopinj mraza se v malo tednih veliko popolnše ločijo v vinu raztopljene gnijilčine stvari kakor pri navadni gorkoti hramov (keldrov) v 1 ali 2 letih. Sodci pa ne smejo preveliki biti, le z enim, dvema ali tremi vedri, in kraj za to mora pripraven biti.

Ogled po kranjskem Gorenskem.

Pot od Ljubljane do Belepeči (Weissenfels).

(Dalje.)

Kmalo unkraj Javornika se z véliko cesto sklone stranska, ktera derži od leve sém čez Poljane od Bohinja, Bleda in Radovne, ter sklepa baron Coisove fužine po eni, pa tudi javorniške in savške fužine z ogljabogato Jelovico po drugi strani. — Komaj gremo še pol ure, in najdemo se, okoli nizkega peščenega grička pridši, na Savi, kjer so druge, ravno omenjene fužine, lastnina gosp. Viktor Ruard-a. Tudi te fužine so zelo stare, zastran izverstnega jekla (zdaj tudi železa) od nekdanj imenitne in po unajni opravi in notrajni vrednosti v verstih prvih na Kranjskem.

Četertinko ure še gremo naprej in najdemo se na Jesenicah — na tretji poštni postaji ljubljansko-beljaške ceste.

Jesenice, po Valvazorji terg ne vas, stojé tik v podnožji desnega hriba in ob stranéh vélike ceste, so precej velik in prijazen kraj. Posebna imenitnost tega kraja pa je lepi marmelj, kateri je pač večje pozornosti vreden. Vse premalo se v naši domovini rabijo bogati viri zaslužka, ktere nam Stvarnik tako obilno ponuja. Z kolikim veseljem in pridom bi drugi obdelovali take zaklade, da bi jih le imeli! Ne deleč nad Jesenicami je stala nekdanj tudi velika fužina „na plavžu“, od ktere pa menda že zdaj sledú ni. Kaj jo je vničilo: ali zanemarjenje ali kaka nevihta, ne vém povedati, ker neveden, da ravno blizo tû so omenjene fužine stale, tudi jez ob svojem potovanji bolj natanko nisem opráševal po njih.

Pot od Jesenic do Dovjega, kamor se pride v kakih 2 urah, nam ne kaže ravno nobenih posebnost, ker razun vasí Hrušice, ki stojí blizo pol ure nad Jesenicami, je kraj bolj samotni. Unkraj Hrušice nas pelje pot, zapustivši polje ob stranéh ceste, po precej dolgem klancu navkreber, verh kterega se zopet navzdol spustí. Kmalo se nam zlo v enaki daljavi od vélike ceste: farna vas Dovje na poševnem klancu pod hribom na desno, vas Mojstrana pa v dnu doline na levo unkraj Save v iztoku divje-lepe doline pokaže. Kolikor bližej se pomikujemo potom, ki nas v ravno omenjene vasí na desno in levo peljeta, toliko lepša in mičniša se nam kaže tudi mojstranska dolina vabijoča popotnika v lepi hram svoje naravske lepote. Da! tudi mi se hočemo nekoliko va-njo ozreti; saj v poldrugi uri bomo obilno poplačani za svoj trud.

Vas Mojstrana, kakor sem že rekel, stojí unkraj Save ob iztoku romantične doline. Kmali v pričetku se nam dolina v dva stremena precepi. Levi pelje za goro Možaklo, ktera nas je od Javornika gor vés čas na levo spremljala, proti Radovni nazaj doli; desni pa ob reki Bistrici memo

Ruardovih fužin, ki so bile pred malo leti na novo postavljene, proti Vratam. V razni podobi se nam ta precej tesna dolina kaže; kolikor delj pa gremo, toliko bolj nam bilje planinsko naznanuje domovino svojo; čezdalje bolj pa se nam tudi kažejo proti jugu sivi goli velikani, bližnji sosedje orjaškega Triglava. Prešli smo kmali, že poldrugo uro, vés čas ob levem bregu hladne snežene Bistrice po precej zložnem kolovozu, ko se, okoli malega grička pridšim pripodí bobneč potok od desne doli in se koj na levo kolovoza izliva v Bistrico. Kol, stoječi ob potu, na katerem je menda pred malem še kazavna roka popotniku kazala na desno gori, nas opomne se proti gori ozreti in glej čuda: veličanski slap Peričnik se srebernemu pasu enak valí skoz zevajoče kamnite škerbine, in z divjo močjo čez vertoglavo stermino v skalnato, od vekov časa izdobljeno skledo pada. Slap se vendar v celi svoji visokosti tû ne vidi, ker pada za homec, ki se je berž ko ne odkrojil v teku časa od sterme pečine *), skoz katero priteče. — Enako nevošljivemu zagrinjalu se pred hlapom dviguje omenjeni stermit homec, po katerem nas pelje dobro uravnana steza, ktero nam zopet unkraj mostka pokonci stoječ kol, ki je bil prvemu enak, s kazavcom previden, kaže. Hrepenenje pospehuje naše korake na višino; vedno bolj in bolj udarja bobnenje slapa na naše ušesa; popolnoma pa je naše sterčenje, ko dospemo na verh kamnitega homca, kjer je, kakor od narave nalašč postavljena skala za podnožje popotniku. Tû sém se ustopimo! Mogočen, od Stvarnika storjen zid iz skalovja se v podolgastem polokrogu dviguje naravnost kviško nad enako dolgo, okroglasto in od narave izobkano pečino, kamor bi se skoraj, kakor Predjamo (Lueg) na Notrajskem, hiša postavila, in kar nam široko pot tje okoli slapa dopustí. Kakih 20 sežnjev nad nami se Peričnik kakor popolnoma potok valí skoz ozko špranjo in se razprostre, kadar skalnato podlago zapustí, v jezéro in jezéro kapljic, ki so enako umetno iz tančice tkanemu krilu v širokem kolobarju penijo in podijo ena drugo s stermoglave višine v poleg našega podnožja kakih 8 sežnjev globoko izdobljeno votlino, in potem kakor šumeč potok tje okoli iz kotla v kotel čez skalovje v dolino doli. Res, nepopisljivo lep je ta slap, in naj nihče se ne čudi, ako tû besede ponavljam, ktere niso moja, ampak zvedenih naravoslovcov razsodba, da Peričnik prekosí še slovečo Savico. Karkoli človeško okó naravsko lepega imenovati zamore, je dano temu kraju in po vsi pravici se šteti more med bisere domovine. S serčnim vabilom, naj bi tudi ta slap mnogo naše šolske mladine obiskovalo, jemljemo slovo od njega! Kdor ima čas, naj se podá še nekoliko naprej proti Vratam gori, zakaj dolina je čedalje lepša in znamenitnejša in nam kmali gori kaže perve verhunce krajnskih velikanov. Ozka dolinica nas pripelje tudi v Trento na Goriško.

(Dalje sledí.)

Ogled po svetu.

Švajcarske vasí.

Popotniki terdijo soglasno, da vasí v Švajcu so jako prijetne, ker so čedne in lične; oni pravijo, da je ve-

*) Vse zgornjo-gorenske gore od Mojstrane naprej proti Kranjski gori, Ratečem, Belipeči in tudi v koroški kanalski dolini do Pontabla se nam v zlo enaki podobi kažejo. Verhovi so zelo skoz in skoz sterme skalnate škerbine, ob ktere so naslonjene obrašene gore. Narbolj gotovo se je zemlja vsled kakega potresa ločila od kamnitih podlag, in se plazila enako vsedla proti ravnini. To moje mnenje so mi poterdili tudi retiški gosp. fajmošter Dremelj, ki so mi marsikaj, posebno pa o izviru korenške Save za me in tudi za čast. brave „Novic“ znamenito novost pravili. O tem kaj več, ko do Rateč gori pridemo.

**) Steza in kazavca so, če sem bil prav podučen, osnova Ruardovega fužinskega vodstva. Hvala! — Kam pa so prešle kazavne roke? Upam, da ne hudovoljnost, ampak zimske nevihte so jih uničile, ker res sirovost gerda bi bila, ako bi se kaj tacega hudovoljno končalo, kar služi popotnikom v kazalo poti, in bi našincem po pravici očitnanje neotesanosti naklonilo. Pís.